

УДК 343.13

В. Д. Басай

*доктор юридичних наук, професор,
декан Івано-Франківського факультету
(Національний університет "Одеська юридична академія")*

ПІДСТАВИ І ПОРЯДОК ПОНОВЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТРОКУ ЗА НОВИМ КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Відповідно до ч. 1 ст. 117 нового КПК України, пропущений із поважних причин строк повинен бути поновлений за клопотанням заінтересованої особи ухвалою слідчого судді, суду [1]. Поновлення процесуального строку передбачає встановлення учасникам кримінального провадження ухвалою слідчого судді, суду додаткового проміжку часу для вчинення процесуальної дії за умови пропуску строку з поважних причин. У теорії кримінального процесу обґрунтовано вказується, що основними рисами поновлення процесуального строку є: 1) строк повинен бути пропущеним, тобто не використаним за призначенням; 2) до уваги береться тільки поважна причина пропуску строку; 3) поновлюються ті строки, продовження яких законом не передбачене; 4) є очевидною охоронна роль строку оскарження, оскільки він відповідає інтересам осіб, що мають таке право, тому поновлення строку не може нанести шкоди цим інтересам [2, с. 72].

© Басай В. Д., 2013

© Національний університет "Острозька академія", 2013

У залежності від форми вираження диспозиції норми права, в якій встановлені процесуальні строки, вони поділяються на три групи: 1) уповноважуючі; 2) зобов'язуючі; 3) забороняючі [3, с. 45]. Уповноважуючі строки надають учасникам кримінального провадження право приймати процесуальні рішення чи вчиняти процесуальні дії у межах визначеного проміжку часу. Зобов'язуючі строки встановлюють обов'язок учасників кримінального провадження приймати процесуальні рішення чи вчиняти процесуальні дії у встановлений проміжок часу. Забороняючі строки закріплюють заборону щодо прийняття процесуальних рішень чи вчинення процесуальних дій поза межами встановлених проміжків часу.

Закріплене у ч. 1 ст. 117 нового КПК України правило про поновлення процесуального строку стосується лише випадків пропуску уповноважуючих строків. У випадку пропуску зобов'язуючих і забороняючих строків вказане правило застосуванню не підлягає, оскільки їх недодержання є прямим порушенням закону.

У випадку поновлення процесуального строку процесуальні дії учасників кримінального провадження вважаються виконаними у встановлений законом строк, а правові наслідки пропуску процесуального строку втрачають правове значення. Наприклад, відповідно до ч. 3 ст. 532 нового КПК України, якщо строк апеляційного оскарження буде поновлено, вважається, що вирок чи ухвала суду, ухвала слідчого судді не набрала законної сили.

Процесуальний строк може бути поновлений лише за умови його пропуску з поважних причин. Поняття поважних причин пропуску процесуальних строків є оціночним, а його вирішення покладається на розсуд слідчого судді, суду. Поважними причинами пропуску процесуального строку визнаються обставини, які не залежать від волі заінтересованої особи і перешкодили їй виконати процесуальні дії у межах

встановленого законом, прокурором, слідчим суддею, судом проміжку часу. До їх числа відносяться: 1) обставини непереборної сили (епідемії, військові події, стихійні лиха або інші подібні обставини); 2) відсутність особи у місці проживання протягом тривалого часу внаслідок відрядження; 3) тяжка хвороба або перебування в закладі охорони здоров'я у зв'язку з лікуванням або вагітністю за умови неможливості тимчасово залишити цей заклад; 4) смерть близьких родичів, членів сім'ї чи інших близьких осіб або серйозна загроза їхньому життю; 5) несвоєчасне одержання процесуальних документів (наприклад, несвоєчасне одержання копії вироку); 6) інші обставини, які об'єктивно унеможливають вчинення процесуальної дії у встановлений строк. Вказані обставини підлягають підтвердженню учасником кримінального провадження шляхом подання відповідних документів або їх копій.

Процесуальний строк підлягає поновленню виключно за клопотанням заінтересованої особи, яке заявляється слідчому судді, суду. Заінтересованими особами у контексті ч. 1 ст. 117 нового КПК України виступають потерпілий, його представник і законний представник; цивільний позивач, його представник і законний представник; підозрюваний, обвинувачений, засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники; цивільний відповідач та його представник; особа, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну державу (екстрадиція).

Клопотання про поновлення пропущеного процесуального строку заявляється учасником кримінального провадження у письмовій формі та повинно містити наведення обставин, які унеможливили вчинення

процесуальної дії у встановлений законом, прокурором, слідчим суддею, судом процесуальний строк. Оскільки строк подання клопотання про поновлення пропущеного процесуального строку залежить від причин його пропуску, заінтересована особа може заявити таке клопотання слідчому судді, суду одразу після усунення причин, які перешкождали виконанню процесуальної дії у встановлений законом строк. За загальним правилом, клопотання про поновлення пропущеного процесуального строку подається одночасно з виконанням учасником кримінального провадження процесуальної дії, строк виконання якої був пропущений. Неподання такого клопотання тягне за собою правові наслідки, аналогічні наслідкам відмови у поновленні процесуального строку. Наприклад, відповідно до ч. 5 ст. 447 нового КПК України, заява про перегляд судового рішення залишається без розгляду, якщо особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку, а також якщо в поновленні строку відмовлено.

Відповідно до ч. 3 ст. 117 нового КПК України, подання клопотання заінтересованою особою про поновлення пропущеного строку не припиняє виконання рішення, оскарженого з пропущенням строку.

За загальним правилом, клопотання про поновлення пропущеного процесуального строку розглядаються без виклику учасників кримінального провадження. Так, ч. 5 ст. 447 нового КПК України передбачає, що питання про поновлення строку для подання заяви про перегляд судового рішення або про залишення заяви без розгляду вирішується судом без виклику учасників судового провадження.

За результатами розгляду клопотання про поновлення пропущеного процесуального строку слідчий суддя, суд виносять ухвалу про поновлення чи відмову в поновленні процесуального строку. Ухвала про

поновлення процесуального строку виноситься у випадках, якщо слідчий суддя, суд визнають причини пропуску процесуального строку поважними. Пропуск процесуального строку з неповажної причини тягне за собою винесення слідчим суддею, судом ухвали про відмову у його поновленні.

Відповідно до ч. 2 ст. 117 нового КПК України, ухвала слідчого судді, суду про поновлення чи відмову в поновленні процесуального строку може бути оскаржена в порядку, передбаченому цим Кодексом. Оскарження такої ухвали дозволяє перевірити правильність визнання слідчим суддею, судом причин пропуску процесуального строку поважними або неповажними. Вказані ухвали слідчого судді, суду підлягають оскарженню заінтересованими особами в апеляційному порядку у межах строків апеляційного оскарження, передбачених ч. ч. 2 і 3 ст. 395 нового КПК України.

За результатами розгляду скарги на ухвалу слідчого судді, суду суд апеляційної інстанції виносить ухвалу, якою: 1) задовольняє скаргу та скасовує ухвалу слідчого судді, суду про поновлення чи відмову у поновленні пропущеного процесуального строку; 2) відмовляє у задоволенні скарги та залишає в силі ухвалу слідчого судді, суду про поновлення чи відмову у поновленні пропущеного процесуального строку.

Ухвали суду першої інстанції після їх перегляду в апеляційному порядку, а також ухвали суду апеляційної інстанції можуть бути оскаржені в касаційному порядку, якщо вони перешкоджають подальшому кримінальному провадженню, крім випадків, передбачених КПК України. Заперечення проти інших ухвал, виходячи зі змісту ч. 2 ст. 422 нового КПК України, можуть бути включені до касаційної скарги на судові рішення, ухвалені за наслідками апеляційного провадження.

Підсумовуючи викладене, потрібно відзначити, що поновлення процесуального строку виступає важливою гарантією прав учасників кримінального провадження. За новим КПК України поновлення процесуального строку здійснюється виключно слідчим суддею (під час досудового розслідування) та судом (під час судового провадження), що дозволить забезпечити своєчасне та об'єктивне вирішення клопотання учасника кримінального провадження про поновлення процесуального строку. Водночас, норми ст. 117 нового КПК України не визначають строки розгляду та вирішення такого клопотання слідчим суддею, судом, що зумовлює необхідність поширення на вказані правовідносини строків, передбачених ч. 2 ст. 306 і ст. 350 нового КПК України.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документа: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B0-17>.
2. Заїка С. О. Строки у кримінальному процесі України в контексті європейських стандартів: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Сергій Олегович Заїка. – К., 2006. – 285 с.
3. Петрова Г.Б. Сроки как элемент правового регулирования в уголовном судопроизводстве: Дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Галина Борисовна Петрова. – Саратов, 2004. – 222 с.

Басай В. Д.

Підстави і порядок поновлення процесуального строку за новим Кримінальним процесуальним кодексом України

Досліджено інститут поновлення процесуального строку як важливу гарантію прав учасників кримінального провадження. Обґрунтовується висновок, що норми нового КПК України не визначають строки розгляду та вирішення такого клопотання слідчим суддею, судом, що зумовлює необхідність поширення на вказані правовідносини строків, передбачених ч. 2 ст. 306 і ст. 350 нового КПК України

Ключові слова: процесуальний строк, Кримінальний процесуальний кодекс, слідчий суддя, суд

Басай В. Д.

Основания и порядок возобновления процессуального срока по новому Уголовному процессуальному кодексу Украины

Исследован институт возобновления процессуального срока как важная гарантия прав участников уголовного производства. Обосновывается вывод, что нормы нового УПК Украины не определяют сроки рассмотрения и разрешения такого ходатайства следственным судьей, судом, что обуславливает необходимость распространения на указанные правоотношения сроков, предусмотренных ч. 2 ст. 306 и ст. 350 нового УПК Украины

Ключевые слова: процессуальный срок, Уголовный процессуальный кодекс, следственный судья, суд

Basai V. D.

Grounds and Procedure Procedure renovation period for the new Criminal Procedure Code of Ukraine

The institute of renovation procedural term as an important safeguard rights of criminal proceedings is researched. The conclusion is made that the provisions of the new Criminal Procedure Code of Ukraine does not define the terms of the consideration and resolution of such requests to the investigating judge or the court, which leads to an expansion on the above issues the legal limits, prescribed in Part 2 of Art. 306 and Art. 350 of the new Criminal Procedure Code of Ukraine

Key words: procedural terms, the Criminal Procedure Code, the investigating judge, the court